

Αρνητές κλιματικής αλλαγής στην Κύπρο. Κοινωνιολογική ανάλυση, προβλήματα που δημιουργούνται και τρόποι αντιμετώπισης του φαινομένου

Αναντίρρητα, οι αρνητές της κλιματικής αλλαγής, αποτελούν πλέον μια σύγχρονη πραγματικότητα. Αρνητές της κλιματικής κρίσης υπήρχαν ανέκαθεν, παρά τις επιστημονικές ενδείξεις και αποδείξεις ότι ο πλανήτης οδεύει προς την κλιματική αλλαγή. Οι θεωρίες συνωμοσίας επικρατούν σε κάθε γωνιά του τόπου μας, με τους αρνητές κλιματικής αλλαγής να αποτελούν ένα σημαντικό ποσοστό σε κάθε έκφανση της ζωής μας (π.χ. σχολείο, δουλειά, οικογένεια κ.α.). Το συγκεκριμένο θέμα είναι κάτι που θα έπρεπε να μας απασχολεί όλους γιατί είναι υψίστης σημασίας. Με όλα τα επιστημονικά ευρήματα περί κλιματικής αλλαγής, οι αρνητές της, αυξάνονται με ιλιγγιώδεις ρυθμούς και η αντίδρασή τους σε βαρυσήμαντα ζητήματα είναι πρωτοφανής. Συγκεκριμένα, η ερευνητική μας ομάδα επιδίωξε την διερεύνηση των αρνητών της κλιματικής αλλαγής, μετά από έντονη αντίδραση μερίδας ανθρώπων στον σχολικό μας χώρο, μετά από παρουσίαση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής.

Το θέμα αυτό παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον και είναι αρκετά σημαντικό, που χρήζει διεξοδικής ανάλυσης και ιδιαίτερης μελέτης. Είναι ένα θέμα, που αναδύεται πλέον σε κάθε κοινότητα (οπότε πρέπει να θεωρηθεί και τοπικό) διότι είναι πρωτίστως θέμα νοοτροπίας-κοσμοθεωρίας. Επομένως, δημιουργείται η ανάγκη όχι μόνο να αναφερθούμε σε αυτή την μερίδα ανθρώπων, αλλά και να μεριμνήσουμε, για την εκρίζωση αυτών των φαινομένων.

Ενώ κάποτε οι αρνητές της κλιματικής αλλαγής την απέρριπταν ευθέως ως φάρσα ή απάτη ή ισχυρίζονταν ότι ο άνθρωπος δεν ευθύνεται γι' αυτήν, τώρα πολλοί στρέφονται σε μια διαφορετική προσέγγιση. Επιδιώκουν να υπονομεύσουν την επιστήμη του κλίματος, να θέσουν υπό αμφισβήτηση τις λύσεις για τα κλιματικά προβλήματα και να ισχυριστούν ότι η υπερθέρμανση του πλανήτη θα είναι ευεργετική στην καλύτερη περίπτωση και ακίνδυνη στη χειρότερη. Πολλοί στοχαστές και η πλειονότητα των ειδικών επιστημόνων περιλαμβάνουν την κλιματική αλλαγή στα τρία σοβαρότερα προβλήματα του κόσμου μας. Η κοινή γνώμη, σκεπτόμενη κάθε φορά τα τρέχοντα ζητήματα, όπως οι οικονομικές δυσκολίες ή η πανδημία, τείνει να θυμάται το κλίμα όταν συμβαίνουν έντονα και ασυνήθιστα καιρικά φαινόμενα.

Δυστυχώς, οι αρνητές της κλιματικής αλλαγής δεν περιορίζονται μόνο στον κοινωνικό τους περίγυρο και οι πεπιοθήσεις τους διαδίδονται αστραπιαία. Σε δημοσιές συζητήσεις, σε επιστημονικού περιεχομένου παρουσιάσεις αλλά και από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, οι αρνητές διαδίδουν φήμες, θεωρίες συνωμοσίας και απάτες. Αρνούνται πλήρως τα στατιστικά και επιστημονικά τεκμήρια, με αποτέλεσμα να ελλοχεύει ο κίνδυνος απειλής για την κοινωνία. Η εμμονή μερικών αλλά και η αγνοία τους όσον αφορά την κλιματική αλλαγή

(άγνοια για την κλιματική αλλαγή σημαίνει απάθεια και αδράνεια) συνεπάγεται την αποφυγή μέτρων για την ανάκαμψη της κλιματικής αλλαγής και αντιμετώπιση του προβλήματος. Δεδομένου ότι αυτή η μερίδα ανθρώπων δεν θεωρεί καν «πρόβλημα» την κλιματική αλλαγή, σημαίνει ότι δεν θα νοιαστεί ούτε και για την αντιμετώπισή της.

Η επιρροή που ασκούν οι αρνητές της κλιματικής αλλαγής στον κοινωνικό τους περίγυρο είναι μεγάλη. Μπορεί να μην καταφέρνουν να μυήσουν αλλά άτομα στα πιστεύω τους, αλλά σιγουρά βάζουν σε δεύτερες σκέψεις τους πολίτες. Μήπως είμαι κι εγώ θύμα μιας πλεκτάνης; Μήπως όντως η κλιματική αλλαγή είναι θεωρία συνωμοσίας; Αυτά κι άλλα ερωτήματα τους κάνουν παθητικούς πολίτες. Έτσι, δεν συμμετέχουν σε δράσεις υπέρ του περιβάλλοντος και δεν καταφεύγουν σε δραστικές λύσεις.

Για την έρευνα αυτή αρχικά έγινε εκτενής μελέτη βιβλιογραφίας και έπειτα, με βάση τα δεδομένα που αντλήθηκαν, δημιουργήθηκε ένα ανώνυμο ερωτηματολόγιο. Το ερωτηματολόγιο περιλάμβανε ερωτήσεις τόσο με στόχο τη δημογραφική κατάταξη των συμμετεχόντων, όσο και την αξιολόγηση των γνώσεων τους όσον αφορά την κλιματική κρίση. Στη συνέχεια, ζητήθηκε η άποψή τους για τα σύγχρονα περιβαλλοντικά προβλήματα. Μετά τη λήψη των δεδομένων, έγινε στατιστική ανάλυση και προέκυψαν τα παρακάτω συμπεράσματα.

Παρατηρήσαμε ότι στις ηλικιακές κατηγορίες 14-17 και 24-32 ήταν σχεδόν 50-50 οι απαντήσεις όσον αφορά την ερώτηση σχετικά με το αν πιστεύουν πως η κλιματική αλλαγή είναι όντως ένα υπαρκτό πρόβλημα, ενώ στις υπόλοιπες ομάδες τα ποσοστά ήταν πολύ χαμηλότερα. Το ποσοστό αρνητών αποτελείται από το 30,56% των ανδρών και το 13,33% των γυναικών, δηλαδή είναι περίπου διπλάσιο το ποσοστό των ανδρών αρνητών από αυτό των γυναικών αρνητών. Όσο πιο ψηλό είναι το μορφωτικό επίπεδο, τόσο πιο χαμηλά είναι τα ποσοστά αρνητών. Το μεγαλύτερο ποσοστό αρνητών είναι από απόφοιτους λυκείου με ποσοστό σχεδόν 50-50. Τέλος, 3 στους 35 πιστεύουν σε 1 θεωρία συνωμοσίας, 9 στους 35 πιστεύουν σε 2 θεωρίες συνωμοσίας, και 23 στους 35 πιστεύουν σε τουλάχιστον 3 θεωρίες συνωμοσίας. Αντίθετα, ελάχιστοι είναι οι μη αρνητές που πιστεύουν σε περισσότερες από μία θεωρία.

Το πρόβλημα, όπως παρατηρούμε είναι πολύπτυχο. Καθίσταται σαφές λοιπόν πως η επιμόρφωση των πολιτών ξεκινώντας από μικρή ηλικία είναι επιτακτική ανάγκη. Ένας τρόπος είναι η σωστή ενημέρωση των μαθητών μέσω της Περιβαλλοντικής Αγωγής. Επομένως, η αλλαγή του Αναλυτικού Προγράμματος και η συμπερίληψή του συγκεκριμένου θέματος πρέπει να γίνει άμεσα. Ακόμα, θα πρέπει να γίνεται σύνδεση των προβλημάτων που ταλανίζουν τον πλανήτη μας με την κλιματική αλλαγή μέσω παραδειγμάτων της καθημερινότητας (π.χ. ξηρασία, πλημμύρες, πυρκαγιές, καύσωνες, αύξηση στάθμης της θάλασσας κλπ) για να είναι ξεκάθαρο το μέγεθος του προβλήματος.

Μία προσπάθεια για την επιμόρφωση της τοπικής κοινωνίας για τα προβλήματα που δημιουργεί η αύξηση του αριθμού των αρνητών της κλιματικής αλλαγής είναι και η παρούσα εργασία. Το συγκεκριμένο άρθρο καθώς και οι παρουσιάσεις που έχουν γίνει στο σχολείο και σε παγκύπρια μαθητικά συνέδρια πιστεύουμε ακράδαντα ότι θα συμβάλουν στην απάμβλυνση των προβλημάτων που δημιουργούνται από την άρνηση της κλιματικής αλλαγής.

Βιβλιογραφία:

1. Kirsti Häkkinen and Nazar Akrami (2014) 'Ideology and climate change denial', *Personality and Individual Differences*, 70, pp. 62-65.
2. Gabrielle Wong-Parodi and Irina Feygina (2020) 'Understanding and countering the motivated roots of climate change denial', *Current Opinion in Environmental Sustainability*, 42, pp. 60-64.
3. Karin Edvardsson Björnberg, Mikael Karlsson, Michael Gilek and Sven Ove Hansson (2017) 'Climate and environmental science denial: A review of the scientific literature published in 1990–2015', *Journal of Cleaner Production*, 167, pp. 229-241

Μαθητική ομάδα: Δημητρίου Βαλεντίνη Γ3.3
Πουμπουρίδου Στυλιανή Γ3.1
Πορνάρη Άντρια Γ3.1

Υπεύθυνος εκπαιδευτικός: Νικόλας Γενεθλίου, Βιολόγος